

ИЗВЈЕШТАЈ

*о оцјени подобности студента, теме и испуњеност услова за
менторство за израду докторске дисертације / докторског
умјетничког рада¹*

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ													
Орган који је именовао комисију: Научно-наставно вијеће Факултета политичких наука													
Датум именовања комисије: 16. јун 2025.године													
Број одлуке: Одлука број 08/3.866-5/25 од 16.06.2025. године													
Чланови комисије ² :													
1.	<table><tr><td>Трнинић Душко</td><td>Редовни професор</td></tr><tr><td>Презиме и име</td><td>Звање</td></tr><tr><td colspan="2">Социологија / Посебне социологије</td></tr><tr><td colspan="2">Научно поље и ужа научна/умјетничка област</td></tr><tr><td>Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци</td><td>Предсједник</td></tr><tr><td>Установа у којој је запослен/а</td><td>Функција у комисији</td></tr></table>	Трнинић Душко	Редовни професор	Презиме и име	Звање	Социологија / Посебне социологије		Научно поље и ужа научна/умјетничка област		Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци	Предсједник	Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији
Трнинић Душко	Редовни професор												
Презиме и име	Звање												
Социологија / Посебне социологије													
Научно поље и ужа научна/умјетничка област													
Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци	Предсједник												
Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији												
2.	<table><tr><td>Живковић Предраг</td><td>Доцент</td></tr><tr><td>Презиме и име</td><td>Звање</td></tr><tr><td colspan="2">Социологија / Теоријска социологија</td></tr><tr><td colspan="2">Научно поље и ужа научна/умјетничка област</td></tr><tr><td>Филозофски факултет Никшић Универзитета Црне Горе</td><td>Члан</td></tr><tr><td>Установа у којој је запослен/а</td><td>Функција у комисији</td></tr></table>	Живковић Предраг	Доцент	Презиме и име	Звање	Социологија / Теоријска социологија		Научно поље и ужа научна/умјетничка област		Филозофски факултет Никшић Универзитета Црне Горе	Члан	Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији
Живковић Предраг	Доцент												
Презиме и име	Звање												
Социологија / Теоријска социологија													
Научно поље и ужа научна/умјетничка област													
Филозофски факултет Никшић Универзитета Црне Горе	Члан												
Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији												
3.	<table><tr><td>Јанковић Александар</td><td>Ванредни професор</td></tr><tr><td>Презиме и име</td><td>Звање</td></tr><tr><td colspan="2">Социологија / Теоријска социологија</td></tr><tr><td colspan="2">Научно поље и ужа научна/умјетничка област</td></tr><tr><td>Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци</td><td>Члан</td></tr><tr><td>Установа у којој је запослен/а</td><td>Функција у комисији</td></tr></table>	Јанковић Александар	Ванредни професор	Презиме и име	Звање	Социологија / Теоријска социологија		Научно поље и ужа научна/умјетничка област		Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци	Члан	Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији
Јанковић Александар	Ванредни професор												
Презиме и име	Звање												
Социологија / Теоријска социологија													
Научно поље и ужа научна/умјетничка област													
Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци	Члан												
Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији												
4.	<table><tr><td></td><td></td></tr><tr><td>Презиме и име</td><td>Звање</td></tr></table>			Презиме и име	Звање								
Презиме и име	Звање												

¹ У даљем тексту „дисертација / умјетнички рад“.

² Чланови Комисије морају испуњавати минималне услове у складу са чланом 31 [Правила студирања на трећем циклусу студија од септембра 2022. године](#) и чланом 3 [Правила о измјенама и допунама Правила студирања на трећем циклусу студија од фебруара 2023. године](#).

Научно поље и ужа научна/умјетничка област	
Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији
5.	
Презиме и име	Звање
Научно поље и ужа научна/умјетничка област	
Установа у којој је запослен/а	Функција у комисији

2. ПОДАЦИ О СТУДЕНТУ					
Име, име једног родитеља, презиме: Стефан (Сњежана) Елезовић					
Датум рођења: 06.02.1995. године					
Мјесто и држава рођења: Lippstadt, Њемачка					
2.1. Студије првог циклуса или основне студије или интегрисане студије					
Година уписа:	2013.	Година завршетка:	2017.	Просјечна оцјена током студија:	8,45
Универзитет: Универзитет у Тузли					
Факултет/Академија: Филозофски факултет					
Студијски програм: Филозофија и социологија					
Стечено звање: бечелор филозофије-социологије					
2.2. Студије другог циклуса или мастер студије					
Година уписа:	2018.	Година завршетка:	2020.	Просјечна оцјена током студија:	8,43
Универзитет: Универзитет „Џемал Биједић“ Мостар					
Факултет/Академија: Наставнички факултет					
Студијски програм: Социологија					
Назив завршног рада другог циклуса или мастер тезе, датум одбране:					
Ниво утицаја етнонационализма и етнолиберализма као идеологије на формирање савременог босанскохерцеговачког културног идентитета; 20. септембар 2020. године					
Ужа научна/умјетничка област завршног рада другог циклуса или мастер тезе:					
Посебне социологије					
Стечено звање: Мастер Социологије					

2.3. Студије трећег циклуса					
Година уписа:	2022.	Број ECTS бодова остварених до сада:	76	Просјечна оцјена током студија:	9,29
Факултет/Академија: Факултет политичких наука					
Студијски програм: Интердисциплинарни докторски студиј друштвених наука: Истраживачка област Социологија					
2.4. Приказ научних, стручних односно умјетничких радова студента					
Р. б.	Основни подаци о научном раду			Цитатна база	
Навести појединачно радове, уколико их студент има, са навођењем DOI бројева, односно концерте / снимљена дјела.					
Додати потребан број редова. Користити исти стил за навођење свих референци у 2.4.					
1.	Elezović, S. (2024). Reforme penzionog sistema u Bosni i Hercegovini: Socijalne implikacije (ne)održivosti penzionog sistema. <i>Istraživanja</i> , 19(19), 203-222. DOI 10.57136/2744-2500.2024.19.19.203			CEEOL	
2.	Elezović, S. (2023). Politička eksploatacija simbola stradanja u proteklom bosanskohercegovačkom ratu. <i>Socijalne studije</i> , 6(6), 7-30. https://doi.org/10.58527/ISSN.2637-2908.6.6.7			CEEOL	
3.	Elezović, S. (2023). Odnos fiktivnog i realnog u Hanekeovom filmu „Smiješne igre“: „Četvrti zida“ kao parabola o prisustvu. <i>Društvo i politika</i> , 4(4), 197-212. https://doi.org/10.7251/FPNDP2304197E			ERIH PLUS	
4.	Jašarević, M. i Elezović, S. (2022). Savremeni bosanskohercegovački kulturni identitet i ideologija etnonacionalizma. <i>Istraživanja</i> , 16(16), 267–293. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1013206			CEEOL	
5.	Elezović, S. (2021). Nasilje kao proizvod, izraz i rezultat kulture. <i>Socijalne studije</i> , 4(4), 85-110. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1004157			CEEOL	
6.	Elezović, S. (2020). Neoliberalizam kao paradigma univerzalnosti, <i>Zeničke sveske: časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku</i> , 31-32, 231-241. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=981257			CEEOL	
7.	Elezović, S. i Jašarević, M. (2023). Jezik i identitet: percepcija uloge jezika u kreiranju subjektivne identifikacije. <i>Educa</i> , 16(16), 147-154.			EBSCO	
8.	Elezović, S. (2020). Nasilje u korijenu motivacije prvobitnog ljudskog udruživanja. <i>Educa</i> , 13(13), 151-156.			EBSCO	
Оцјена релевантности научне, стручне односно умјетничке активности студента за предложену тему дисертације / умјетничког рада:					
Стефан Елезовић дипломирао је филозофију и социологију у Тузли, док је у Мостару завршио други циклус студија из области социологије. Тренутно је докторанд Интердисциплинарног студија друштвених наука Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци за истраживачку област Социологија. Изводио је наставу из предмета Демократија и људска права, док је сада запослен као средњошколски професор филозофије и друштвене групе предмета у Лопарама. Његов научни и стручни интерес обухвата подручја визуелних медија (филмска умјетност, анализа филмског дискурса, историја филма) и социологије (теоријска социологија, социологија идентитета, социологија умјетности и културе, међумјетнички односи). Објавио је више научних и стручних радова у реномираним домаћим и регионалним научним часописима, те учествовао као излагач на домаћим и међународним научним скуповима и конференцијама.					

У објављеним радовима кандидат се посебно интересује за области постхуманизма, редефинисања друштвеног простора, те трансформацију социјалних веза и односа у савременом друштву. Примарни циљ већине истраживања, које је кандидат да сада спровео и публиковао у научним часописима и зборницима, јесте истраживање, тиме и објашњење, утицаја дигиталних медија на трансформацију друштвеног живота, укључујући социјалне везе и односе, друштвене појаве и структуре, као и питања идентитета и идентификације у дигиталном окружењу. Приликом раније проведених истраживања, која су већ објављена у научним публикацијама, кандидат показује солидно теоријско и емпиријско знање, када су у питању различита теоријска достигнућа у социологији, као и технике за прикупљање, обраду и анализу истраживачких података. Спроводио је истраживања, користећи се различитим методама прикупљања података, што чини кандидата оспособљеним за истраживање задане проблематике, а предложену тему релевантном због недостатка сличних истраживања у нашем академском окружењу.

Да ли студент испуњава прописане услове?

☒ ДА

☐ НЕ

3. ПОДАЦИ О ПРВОМ МЕНТОРУ

Име и презиме: Др Немања Ђукић

Академско звање: Редовни професор

Научно поље и ужа научна/умјетничка област: Социологија / Теоријска социологија

Матична институција стицања избора у звање: Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци

Биографија (до 300 ријечи):

Проф. др Немања Ђукић завршио је основне студије филозофије и социологије 2005. године на Филозофском факултет Универзитета у Бањој Луци. Звање магистра социолошких наука стекао је на истом факултету 2010. године. На Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци одбранио је докторску дисертацију „Инструменти социјалне контроле појединаца, друштвених група и јавног мњења у савременом друштву“ 2013. године. Запослен је на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци од 2007. године, а 2024. изабран је у звање редовног професора. Изводи наставу на свим циклусима студија из области теоријске социологије. Његова научноистраживачка дјелатност фокусирана је на теоријску социологију, питања идентитет, феноменологију, културу, медије, биополитику и геополитику. Аутор је преко педесет научних радова објављених у референтним домаћим и међународним часописима, као и више истакнутих научних и стручних монографија. Учествовао је у реализацији више научноистраживачких пројеката, као и у раду научних и стручних конференција и скупова. Главни уредник је међународног часописа Социолошки годишњак (ISSN 1840-1538), који објављује Социолошко друштво Републике Српске. Руководилац је Катедре за примијењену социологију Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

Радови из научне/умјетничке области којој припада приједлог теме дисертације / умјетничког рада:

Р. б.	Навести појединачно радове, са навођењем DOI бројева, односно концерте / снимљена дјела. Додати потребан број редова. Користити исти стил за навођење свих референци.	Цитатна база
1.	Ђукић, N. (2020). Regulisano sopstvo: Identitet kao simbolički proizvod reifikacije i internalizacije autocentrične prirode značenjskog poretka.	ERIH PLUS

	<i>Radovi Filozofskog fakulteta u Sarajevu</i> , 23(23), 151–156. https://doi.org/10.46352/23036990.2020.151	
2.	Đukić, N. (2020). Selfi kao politika identiteta - digitalni samoerotizam kao desubjektivizacija subjekta. <i>Sociološki godišnjak</i> , 15(16), 21-29. https://doi.org/10.5937/SocGod2015021Q	ERIH PLUS
3.	Đukić, N. (2021). Alan Ford - novi svjetski nered i nova politika identiteta. <i>Sociološki godišnjak</i> , 16(16), 23-31. https://doi.org/10.5937/SocGod2116023Q	ERIH PLUS
4.	Đukić, N. (2020). Imunizacijska paradigma kulture - pitanje porijekla, prirode i suštine kulture. <i>Politeia</i> , 10(19), 69-78. https://doi.org/10.5937/politeia0-25401	ERIH PLUS
5.	Đukić, N. (2016). Političko-teološka rasprava o identitetu. <i>Matica srpska - Odeljenje za društvene nauke</i> , 2(155–156), 267–275. https://doi.org/10.2298/ZMSDN1656267D	CEEOL
Да ли ментор испуњава прописане услове? ³		☒ ДА ☐ НЕ

4. ПОДАЦИ О ДРУГОМ МЕНТОРУ		
Име и презиме:		
Академско звање:		
Научно поље и ужа научна/умјетничка област:		
Матична институција стицања избора у звање:		
Биографија другог ментора (до 300 карактера):		
Радови из научне/умјетничке области којој припада приједлог теме докторске дисертације:		
Р. б.	Навести појединачно радове са навођењем DOI бројева, односно концерте / снимљена дјела. Додати потребан број редова. Користити исти стил за навођење свих референци.	Цитатна база
1.		Изабери ...
2.		Изабери ...
3.		Изабери ...
4.		Изабери ...
5.		Изабери ...
Да ли други ментор испуњава прописане услове? ⁴		☐ ДА ☐ НЕ

³ У складу са члановима 29 и 30 [Правила студирања на трећем циклусу студија, септембра 2022. године.](#)

⁴ У складу са чланом 29 или 30 [Правила студирања на трећем циклусу студија, септембра 2022. године.](#)

5. ПРЕДСТАВЉАЊЕ ТЕМЕ И ПРОГРАМА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ / УМЈЕТНИЧКОГ РАДА⁵		
Орган који је именовао комисију: Научно-наставно вијеће Факултета политичких наука		
Датум именовања комисије: 16. јун 2025.године		
Број одлуке: Одлука број 08/3.866-5/25 од 16.06.2025. године		
Навести титулу, име и презиме, институција чланова комисије		
1. Проф. др Душко Трнинић, редовни професор, ужа научна област Посебне социологије, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци (предсједник комисије) 2. Доц. др Предраг Живковић, доцент, ужа научна област Теоријска социологија, Филозофски факултет Никшић Универзитета Црне Горе (члан) 3. Проф. др Александар Јанковић, ванредни професор, ужа научна област Теоријска социологија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци (члан)		
Јавном представљању присуствовао први и/или други ментор ⁶	☒ ДА	☐ НЕ

6. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ		
6.1. Формулација назива дисертације / умјетничког рада: (наслова)		
Социолошки аспекти постхуманизма: Дематеријализација присуства и редефинисање социјалних односа у дигиталном друштву		
Да ли је наслов дисертације / умјетничког рада: подобан?	☒ ДА	☐ НЕ
6.2. Научно поље и ужа научна/умјетничка област		
Социологија / Теоријска социологија		
Да ли су научно поље и ужа научна/умјетничка област исти као код првог ментора/другог ментора?	☒ ДА	☐ НЕ
6.3. Предмет истраживања		
Предмет истраживања предложене докторске дисертације јесте експликација утицаја постхуманизма на друштво, с посебним нагласком на дематеријализацију присуства и редефинисање социјалних веза и односа у дигиталном друштву. У истраживању ће се, примјеном критичке анализе дискурса, установити на који начин се у контексту постхуманистичког наратива дискутује о технолошки посредованом присуству, односно интеракцијама које из тога произилазе, те сагледати и валоризовати утицај технологије на друштвене односе и друштвену стварност. Критичка анализа постхуманистичког дискурса, која ће бити посебно усмјерена на феномен дематеријализације присуства и карактер интеракција у дигиталном простору, допринијеће разумијевању улоге језика у конструкцији друштвене стварности.		
Да ли је предмет истраживања релевантан и у складу са предложеним насловом?	☒ ДА	☐ НЕ

⁵ У складу са чланом 32 [Правила студирања на трећем циклусу студија, септембра 2022. године.](#)

⁶ У складу са чланом 32 [Правила студирања на трећем циклусу студија, септембра 2022. године.](#)

6.4. Релевантност и савременост коришћених референци и литературе са списком литературе

Током припреме Пријаве приједлога теме докторске дисертације, кандидат је користио више научних референци, које су публиковане у истакнутим научним часописима, зборницима са међународних научних скупова, као и научним књигама и монографијама, објављеним код реномираних издавача. Већина коришћених текстова публикована је у научним часописима, који су индексирани у релевантним међународним цитатним базама. Кориштена литература је савремена, те у потпуности одговара постављеном предмету истраживања и називу докторске дисертације. Будући да феномени постхуманизма, дематеријализације присуства и социјалних односа у дигиталном окружењу нису довољно истраживане тема у домаћој социологији и друштвеним наукама, већина кориштене и предложене литературе је на енглеском језику. Узимајући у обзир кориштене и предложене референце, сматрамо да је кандидат врло добро приступио предистраживањима наведене теме, као и одабиру литературе.

Да ли су коришћена литература и референце релевантне у погледу обима, садржаја и савремености.

☒ ДА

☐ НЕ

6.5. Циљеви истраживања

Основни циљ истраживања је испитивање и разумијевање социолошких аспеката постхуманизма, односно утицаја дигиталне технологије на редефинисање социјалних односа у друштву и трансформацију идентитета. Поред основног, постављени су и специфични циљеви истраживања: (1) истраживање утицаја дематеријализације присуства на перцепцију стварности, субјективности, у контексту трансформације традиционалних симболичких оквира; (2) анализа и евидентирање посљедица преласка интеракције у дигитални простор, те њихов утицај на редефинисање социјалних односа у дигиталном окружењу; (3) истраживање утицаја интеракције у виртуелном простору на друштвене односе, норме, улоге, као и на перцепцију објективности, и (4) истраживањем ће се установити како дематеријализација присуства и интеракција у дигиталном простору генеришу нове обрасце интеракције и како се ти обрасци одражавају на социјалне односе.

Да ли су циљеви истраживања јасно дефинисани и усклађени са предметом истраживања?

☒ ДА

☐ НЕ

6.6. Хипотеза истраживања: главна и помоћне хипотезе⁷

Главна хипотеза: Дематеријализација присуства реобликује традиционални симболички оквир, који се више не односи стриктно на материјалну стварност, чиме доприноси креирању флуиднијих и нестабилнијих идентитета, редефинисању социјалних односа, као и саме перцепције стварности.

Помоћне хипотезе:

- (1) Дигитална умреженост мијења саму перцепцију присуства и карактер интеракције;
- (2) Замјена традиционалних облика интеракције виртуелним узрокује промјене у структури социјалних односа, омогућава лакше успостављање интеракције, и генерише нове облике интерактивности;
- (3) Виртуелна реалност, дигитални медији и вјештачка интелигенција креирају нови симболички оквир стварности;
- (4) Постхуманистички процеси доприносе појави друштвене хибридизације, коју карактерише преплитање физичких, технолошких и дигиталних односа;
- (5) Колективне друштвене праксе помјерају се из физичког у дигиталне просторе;
- (6) Постхуманистички процеси доприносе појави „хибридних“ субјеката, који истовремено функционишу унутар дигиталних и физичких реалности;
- (7) Интеракција у дигиталним просторима утиче на промјене у самом начину конституисања идентитета, јер се идентитет све више гради и обликује кроз дигиталне интеракције;

⁷ Попуњава се само за научни докторат.

- (8) Тренутне и наступајуће промјене посједују потенцијал да утичу на обликовање новог референцијалног оквира перцепције објективности, што ће се суштински одразити на друштвене вриједности и структуре;
- (9) Нестабилност идентитета у дигиталном простору доводи у питање аутентичност и стабилност социјалних улога;
- (10) Елиминација разлике између виртуелног и реалног води успостављању новог конститутивног оквира перцепције објективности, што води промјени начина на који друштво разумијева стварност и објективне чињенице.

Да ли је хипотеза истраживања јасно дефинисана?

☒ ДА

☐ НЕ

6.7. Очекивани резултати

Теоријски значај истраживања односи се на допринос социолошкој теорији о дигиталном друштву. Оствариће се нови увиди о утицају дигиталног простора на редефинисање социјалних веза и односа, те трансформацију идентитета у савременом друштву. Истраживањем социолошких аспеката постхуманизма допринијеће се разумијевању социјалних импликација повезивања и интеграције, која је посредована дигиталним медијима, како на личном, тако и у ширем друштвеном контексту. Поред наведеног, истраживање ће дати допринос савременим теоријама о друштвеној конструкцији идентитета. Усмјереност на дематеријализацију присуства и редефинисање социјалних односа у дигиталном друштву омогућиће корисне увиде у начине на који технологија обликује људску интеракцију, перцепцију стварности и идентитет. Практичан допринос очекиваних резултата истраживања првенствено се тиче доласка до увида у карактер садржаја односа језика и друштва. Анализом дискурса установиће се темељне одреднице постхуманизма. Резултат истраживања, остварен примјеном критичке анализе дискурса, експлицираће социјалне импликације дјеловања постхуманистичког дискурса. Истраживање ће допринијети и разумијевању социјалних интеракција и односа у дигиталном простору. Установиће се на који начин дигиталне платформе и виртуелни медији утичу на перцепцију реалности и одражавају се на социјалне односе. Како се ради о довољно неистраживаној теми у области социологије, очекује се научни и практичан допринос у развоју посебних социолошких дисциплина, које су усмјерене на истраживање социјалних веза и односа у дигиталном окружењу. Резултати истраживања ће допринијети разумијевању дјеловања феномена дематеријализације присуства, односно утицаја виртуелне технологије на конституисање идентитета. Добијени резултати олакшаће и помоћи разумијевању дигитализације, те њеном утицају на промјену културне праксе и нормативних оквира, нарочито када је у питању социјална интеракција. Анализом прикупљених података указаће се на значај симболичких оквира за обликовање перцепције стварности у дигиталном и виртуелном простору. Истраживање ће допринијети разумијевању социокултурних ефеката примјене и дјеловања технолошких иновација у дигиталном друштву.

Да ли је образложен научни/ умјетнички значај и/или потенцијална примјена очекиваних резултата?

☒ ДА

☐ НЕ

6.8. План рада и временска динамика

План рада подијељен је у неколико фазе, које подразумевају предистраживачке и истраживачке радње, као што су прикупљање, обрада, анализа и презентација, те визуализација и тумачење добијених резултата истраживања: (1) зима-прољеће 2025. године: израда нацрта истраживања; (2) прољеће-љето 2025. године: детаљна разрада методолошког приступа; (3) љето 2025: писање теоријског дијела рада; (4) љето-јесен 2025. године: провођење првог дијела истраживања, које подразумева критичку анализу дискурса постхуманизма, те анализу социјалних импликација постхуманизма; (5) јесен 2025: припрема другог дијела истраживања, прикупљање података; (6) зима 2025. године: провођење емпиријског дијела истраживања, обрада и интерпретација прикупљених података; (7) зима-прољеће 2026: писање емпиријског дијела истраживања; компарација и анализа усклађености дијелова истраживања, обједињавање оба истраживања у

једну цјелину, анализа стечених увида емпиријским истраживањем и осврт на теоријски дио истраживања у односу на добијене резултате емпиријског истраживања; (8) прољеће 2026. године: теоријско-методолошка анализа истраживања са нагласком на социолошке аспекте постхуманизма, дематеријализацију присуства и редефинисање социјалних односа у дигиталном друштву; (9) прољеће-љето 2026: општа анализа цјелине рада у теоријском и методолошком смислу, и (10) љето 2026. године: финална лектура и језичко-стилске интервенције на тексту.

Да ли су предложени одговарајући план рада и временска динамика израде дисертације?

☒ ДА

☐ НЕ

6.9. Материјал и методологија рада

Користитиће се примарни и секундарни теоријски извори који се односе на постхуманизам, дигитални простор и виртуелну реалност. Фокус је на социолошким дјелима и истраживањима, која ће бити допуњена релевантном литературом из области филозофије и когнитивних наука, ради дубљег разумијевања утицаја технологије на друштвене односе. Теоријски извори биће допуњени подацима добијеним изведеног социолошког истраживања, које ће служити за евалуацију и провјеру претпоставки и закључака изнесених у теоријском дијелу рада. Додатни материјали који ће служити за критичку анализу су, поред теоријских извора, објављени интервјуи, предавања и емисије о постхуманизму, као и чланци из онлајн магазина. Доступни чланци онлајн магазина, осим за евиденцију дискурзивног утицаја, служиће као користан извор сазнања о дјеловању дигиталне и виртуелне технологије на различите врсте друштвених односа и пракси.

Методe за прикупљање података:

Током истраживања користиће се комбиновани методолошки приступ, који укључује квалитативне и квантитативне методе у циљу што прецизнијег и потпунијег разумијевања социолошких аспеката постхуманизма и дигиталне интеракције, односно ефеката које дигитална интеракција производи. Методолошки оквир чине три компоненте: критичка анализа дискурса, дигитална етнографија и анкетно истраживање, које ће представљати квантитативну компоненту. Критичком анализом дискурса биће описане формалне карактеристике постхуманистичког дискурса и његове функције. Предмет анализе биће текстови релевантних аутора који у контексту постхуманизма дискутују о утицају дигиталне и виртуелне технологије на социјалне односе и идентитет. Фокус критичке анализе дискурса биће анализа значења и распореда ријечи. Ријечи на које ће се анализа усмјерити су: друштво, човјек, интеракција, простор, виртуелна реалност, идентитет. Појмови на које ће се анализа усмјерити допринијеће експлицитном одређивању карактера и специфичности њиховог редефинисања у контексту дигиталне културе и постхуманизма. На основу установљених кључних обиљежја и специфичности критички ће бити размотрене социјалне импликације постхуманизма. Фокус дигиталне етнографије биће усмјерен на праћење, биљежење и кодирање коментара корисника на порталима у Србији. Овакав приступ омогућиће утврђивање начина на који се обликују афективни, идентитетски и политички наративи у дигиталном простору. Дигитално-етнографски узорак представља прагматичан спој анализе реакција на институционалне наративе и анализе афективног и симболичког реаговања у коментарима на визуелни садржај. Анкетно истраживање, које служи као квантитативна допуна у овом истраживању, биће усмјерено на прикупљање података о различитим аспектима дигиталних интеракција. У овом дијелу истраживања извршиће се квантитативна анализа података прикупљених кроз анкету. Питања у анкети омогућиће прикупљање података о искуствима и перцепцијама испитаника о квалитету дигиталних интеракције, о начину на који дигиталне интеракције обликују њихов идентитет, као и о нивоу употребе дигиталних алата и партиципације у дигиталним интеракцијама.

Комбинација критичке анализе дискурса и дигиталне етнографије допринијеће цјеловитијем разумијевању дигиталних интеракција и утицају дигиталних и виртуелних технологија на друштвене односе и друштвене структуре. Критичка анализа дискурса користи добијању увида о утицају дискурса на друштво, односно о промјени значења у језику који доприносе трансформацији друштвене динамике, структуре, друштвених односа. Посредством методе критичке анализе дискурса разматра се активна улога језика, односно значењског оквира у обликовању перцепција и ставова субјеката. Субјекат се у фокусу критичке анализе дискурса узима за прилично пасиван ентитет изложен утицајима који га обликују. Дигитална етнографија, с друге стране, истиче и

подразумијева активну улогу субјеката у обликовању значења. Ова метода омогућава увиде у конкретне, свакодневне интеракције у дигиталном простору, у којем се значења стално креирању, рекреирању и реобликују. Комбинација метода критичке анализе дискурса и дигиталне етнографије доприноси контекстуализацији установљених промјена у језику.

Анкетни подаци биће кориштени у комбинацији са етнографским увидима. Повод комбиновања анкетног истраживања са дигиталном етнографијом јесте и потенцијална елиминација недостатака методе дигиталне етнографије и анкетног истраживања. Изазов аутентичности при примјени дигиталне етнографије биће на овај начин успјешно превладан. Питање проблема контекстуалне специфичности у највећој мјери ће се и заобићи, с обзиром да ће се анкетом стећи додатни увиди. Непосредан увид у тренутне интеракције може, с друге стране, утицати на кориговање неких недостатака анкетног истраживања, попут пристрасности, односно вјеродостојности података.

Методе за обраду и анализу прикупљених података:

Анализа података ослањаће се на квалитативне и квантитативне методе. При анализи података користиће се квалитативна анализа. Примјена квалитативне анализе допринијеће дубљем разумијевању социјалних импликација дискурзивног дјеловања постхуманизма, односа језика и стварности, те феномена дематеријализације присуства. Као специфичне методе унутар квалитативног приступа примијениће се тематска и дискурзивна анализа.

Тематском анализом омогућиће се идентификација главних тема и образаца у теоријском дијелу истраживања. Предмет тематске анализе биће дигитални медији, савремени социјални односи у контексту дјеловања дигиталних медија и дјеловање дигиталних и виртуелних садржаја на перцепцију стварности. Дискурзивна анализа послужиће, пак, као допуна тематској анализи. Примјеном дискурзивне анализе истражиће се улога језика у конструкцији, обликовању и модификацији стварности. Посебан фокус дискурзивне анализе усмјериће се ка односу фиктивног и реалног, односно улогу интеракција и садржаја у дигиталном и виртуелном простору на доживљавање и рецепцију стварности од стране субјеката.

У другом дијелу истраживања, од посебне важности за анализу биће метода тематског кодирања. По узору на истраживања о дигиталним наративима политичког дјеловања, која се односе на различите аспекте и приступе (Papacharissi, 2015; Boler, M. et al., 2024; Tufekci, 2017; Mamakos & Finkel, 2023), биће дефинисане категорије дискурзивног тона, тематског фокуса и афекта.

Након што се примијене квалитативне методе, користиће се и методе квантитативне анализе. Квантитативне методе анализе које ће се примјењивати су дескриптивна статистика и метода корелације. Феноменолошка анализа омогућава артикулацију субјективних искустава и перцепција испитаника везаних за њихове интеракције у дигиталном простору, као за њихово искуство у виртуелном простору.

Обрада статистичких података, која се односи на други дио истраживања, вршиће се мануелно. Статистичка обрада података започиње нумеричким описом, који укључује основе дескриптивне статистике. Кључни обрасци међу различитим варијаблама идентификоваће се примјеном факторске анализе. Факторска анализа послужиће за провјеру претпоставки о структури података. Примијениће се потврдна факторска анализа (Confirmatory Factor Analysis – CFA). Користиће се и аналитички оквир корелације, те дескриптивна статистика као допуна. Дескриптивна статистика биће искориштена за представљање заступљености, фреквенности одговора. Утврдиће се просјечне вриједности и разлике међу одговорима средњом и стандардном девијацијом. Табеларни и графички прикази резултата добијених из емпиријског истраживања вршиће се помоћу програмских пакета MS Office Word 2007 и MS Office Excel 2007.

Да ли су предвиђени материјал и методологија рада одговарајући?

☒ ДА

☐ НЕ

6.10. Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад⁸

⁸ Попуњава се само за научни докторат.

Да ли су предвиђени одговарајуће мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад?	☐ ДА	☐ НЕ
Да ли је планирана сарадња са другим институцијама у земљи и иностранству?	☐ ДА	☐ НЕ
Да ли је тема подобна?	☒ ДА	☐ НЕ

6. ЗАКЉУЧАК

Да ли студент испуњава прописане услове?	☒ ДА	☐ НЕ
Да ли је тема подобна?	☒ ДА	☐ НЕ
Да ли први ментор испуњава прописане услове?	☒ ДА	☐ НЕ
Да ли други ментор испуњава прописане услове?	☐ ДА	☐ НЕ

Мјесто и датум: Бањалука, 3. септембар 2025. године

Проф. др Душко Трнинић, редовни професор, ужа научна област Посебне социологије, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, с.р.

Предсједник комисије

Доц. др Предраг Живковић, доцент, ужа научна област Теоријска социологија, Филозофски факултет Никшић Универзитета Црне Горе, с.р.

Члан

Проф. др Александар Јанковић, ванредни професор, ужа научна област Теоријска социологија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, с.р.

Члан

Име и презиме, титула и звање

Члан

Име и презиме, титула и звање

Члан

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије дужан је да у извјештај унесе образложење, то јест разлоге због којих не жели да потпише извјештај.

У прилогу извјештаја доставити:

1. Одлука Умјетничко-научно-наставног / научно-наставног вијећа чланице Универзитета о именовању комисије за оцјену подобности студента, теме и испуњеност услова за менторство;
2. Одлука Умјетничко-научно-наставног / научно-наставног вијећа чланице Универзитета о усвајању извјештаја комисије за оцјену подобности студента, теме и испуњеност услова за менторство;
3. Пријава приједлога теме докторске дисертације – Образац 1;
4. Извјештај комисије за оцјену подобности студента, теме и испуњеност услова за менторство – Образац 2.